

Molnár megfutott, hogy szinte lehetetlen egységes áttekintést kapni róla. A szerző megtette, a mi tőle tellett, hogy a mozgalmas pálya egymásra torlódó eseményeit rendbe állítsa; ezt az említett nehézséget is szívesen megbocsátjuk, mert a nyereség, a mit a kitérések révén szerzünk, nagyobb, mint a kárunk.

Még csak egy közlésére hívom föl a figyelmet, mely könnyen elkerülhetné a figyelmet, pedig nagyon fontos. Mindeddig nem tudtuk Molnár halálának évét, kétségtelenül csak az volt megállapítva, hogy 1630 után halt meg. Bod Péter nyomán 1633-at szokták fölvenni, illetőleg Toldy egy megokolatlan állítására támaszkodva 1634-et. Mindkét évszám azonban csak hozzávetés számba ment, mígnem Dézsi (Napló stb. 397. lap) több biztos adat összevetésével megállapította, ha nem is napját, de legalább közelítő pontosságát a halálának: 1633—1634 máj. 26. Ez a bizonyítás, a maga exact philologiai módszerével, becsületére válik a szerzőnek.

A könyv, még pedig nem csak a tulajdonképeni szöveg, hanem a fordított idézetek is, magyaros nyelven, egyszerűen, világosan van írva.

CSÁSZÁR ELEMÉR.

A. Winkler, Hat die analytisch-directe Methode die Lehrerschaft befriedigt? Vortrag, gehalten am achten allgemeinen deutschen Neuphilologentage in Wien, Mähr. Ostrau, Verlag von R. Papauschek, vormals Ed. Hölzel.

Talán sohasem dühöngött a harcz különösen Németországban, a philologusok között élénkebben és hevesebben, ama kérdés felett, mely módszer a legalkalmasabb és legeredményesebb az idegen nyelv tanításában. A kérdés azonban a sok fejtegetés, hozzászólás daczára még most sem dőlt el.

Szerző a nemrég Bécsben megtartott német modern-philologusok kongressusán tartott fölolvasásával heves kritikát gyakorolt a nyelvek tanításában használt analytikai-direkt módszer felett. Az akkor tartott fölolvasást most könyvalakban közrebocsátotta és szíves volt egyik példányát nekem is megküldeni.

Az ő művecskéje nyomán akarom az említett módszer ellen felhozott ellenvetéseket összegezni és ezekhez saját megjegyzéseimet fűzni.

Szerző mindenek előtt a Hartmann által «Lesebuch methode»-nek elnevezett módszer ellen kel ki, kimutatva, hogy az egész pszichologiai tévedésen alapul, és főkép azt bizonyítja, hogy e módszer a természettel teljesen ellenkezésben áll. Winkler különösen kikel a számos olvasókönyvben előforduló, rosszul megválasztott olvasmány ellen. Ezeknél főleg azt hibáztatja, hogy oly nehéz mondatszerkezetű olvasmányokat

választanak, melyeket a tanuló meg nem ért. De kérjük, miért hivatkozik épen e rossz olvasmányokra? Törekedjünk az olvasókönyvet jól megválasztani és akkor e bajok elháríthatók lesznek. Az írásbeli földványokra vonatkozólag azt az eljárást kárhoztatja, hogy az olvasmányokban előforduló igék más alakba teendők. Ez szerző szerint nem szellemi munka, a menüyiben az első igét a tanuló, és a mi nézetünk szerint még rosszabb ha a tanár, az illető alakba teszi, a többit a tanuló minden gondolkodás nélkül az illető igeidőbe fogja tenni. Itt már szerző határozottan téved, mert az igeidők begyakorlására a fenn említett mód igen célszerű. Igaz, hogy sablonon alapszik, de a cél itt a fő, a tanuló emlékezetébe az illető alak bevésődik és csak igen közepszerű tanuló fogja az alakot mechanice minden utángondolkodás nélkül képezni; a jobb és értelmesebb tanuló az alak hibátlan alakjának használata fölött gondolkodni fog. Ép úgy nagyon kétséges értékűnek tartja szerző a szemléltetést, kikel ama jelszó ellen, hogy itt a tanuló a nyelvet öntudatlanul tanulja meg.

A munka második részében annak tulajdonképeni céljával foglalkozik, t. i. azt vitatja, hogy a legjobb módszer: a direkt módszer egyesítése a grammatikaival, a mely ellen az úgynevezett reformerek oly hevesen kikelnek. Tárgyalása közben azonban oly dolgokat említ fel, melyeket lehetetlen száfolatlanul hagynunk. Miután kikelt a tanulók osztályozása ellen, mely alkalommal azt állítja, hogy a tanulók tudatlansága az osztályozástól való félelemtől származik, arra az eredményre jutott, hogy a legsikeresebb óra, melyben a legtöbb eredményt mutathatott, az előadási utolsó óra (d. e. 12—1-ig, vagy d. u. 3—4-ig) volt; ezt azzal indokolja, hogy a tanulók lelki állapota, mivel az utána következő órában történendő osztályozás esesett, nyugodtabb volt. Ez merő tévedésen alapul, hisz mindenki tapasztalta, hogy ép az utolsó órában, miután a tanulók szelleme oly hosszú ideig volt igénybe véve, a tanulók legszörnyesebbek és legkifáradtabbak. Csak a szerző tapasztalta volna az, ellenkezőt? Sőt az osztályozás teljes eltörlését kívánni merő képtelenség: hát miképp győződjék meg akkor a tanár a tanuló készülségéről és az elsajátított ismeretek fokáról. Tény, és itt szerzőnek igazat adunk, hogy tisztán az analitikai-direkt tanmódszer nem mindig célra vezető és az a methodus, melyet ő ajánl igen sok helyen célravezető és eredményesen használható.

Előadásának végén összefoglalva, egyes tételeket terjesztett a már említett kongressushoz, elfogadás céljából.

A tételek a következők:

1. A nyelvtanításnak már kezdettől fogva szigorú logikai-grammatikai, olvasmányon nyugvó alapja legyen, maga a grammatika pedig

minden felesleges tehertől megszabadítandó. A szóképzésnek a nyelvtanításnál nagy szerepe legyen.

2. Kezdetben szabad témák kidolgozása és az olvasmányok tartalmának visszaadása mellőzendő (habár lassan a tanulókat erre is szoktatni kell).

3. A társalgás mint mellékezel kísérje a tanítást és minden órában negyed óra az átvett olvasmányok fölött való társalgással töltenendő be, a mely alkalommal különösen a felsőbb osztályokban a Gonin-féle * methodus használandó.

4. Mind amaz előkészületek, melyek logikai, helyes gondolkodást követelnek, az iskolában a tanár felügyelete alatt készítenők. A tananyagának kisebb méretű, könyv nélküli való tanulása csak alapos analysis után történik és csak otthon eszközlendő.

5. Az olvasmányoknak gondolat nélküli leírása, mint házi gyakorlat, mellőzendő.

6. Ép úgy elhagyandó az osztályozás céljából történő állandó kikérdezés.

7. A tanítás, ha csak lehetséges, párbeszédes legyen, oly módon, hogy minden tanuló abban a hiedelemben legyen, hogy őt szólítják föl. E tételek már igen helyesek.

Helyességöket az is bizonyítja, hogy e tételek nagy részét az osztrák vallás és közoktatásügyi minisztérium által nemrég kiadott «Instruktionen für den Unterricht an den Realschulen Österreichs» című kiadványában már legnagyobb részt tekintetbe is vette.

TÉRI JÓZSEF.

W. Ament, Die Entwicklung von Sprechen und Denken beim Kinde. Mit fünf Curven und vier Kinderzeichnungen. Leipzig, Verlag von Ernst Wunderlich. Preis: 2 M. 80 Pf.

Szerző rendkívül érdekes témát választott fejtegetése tárgyául, melylyel már korábban egyik nyelvészünk Balassa József is igen bőven és behatóan foglalkozott. (A gyermek nyelvének fejlődése, írta Balassa József, különnyomat a Nyelvtudományi Közleményekből, Budapest 1893).

Ament azonban eltér Balassa eljárásától, t. i. míg az utóbbi csak a nyelv fejlődésével foglalkozik, ő a gondolkodás fejlődését is bevonja tárgyalásának körébe.

Szerző művében a gyermek hangjának, szavának helyes fejlődését adja, kezdve az első fokozattól, mely tudvalevőleg kiáltással kezdődik,

* E módszert a «Magyar Pädagogia» 1897 V. évfolyam 6—7 sz. (407 l.) bővebben ismertettem.